

UMUMIY O‘RTA TA‘LIM MUASSASALARINI BOSHQARISHDA
RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI

Hakimov Firuz Norboy o‘g‘li

*Nizomiy nomidagi TDPU Boshlang‘ich
ta‘lim pedagogikasi kafedrasida o‘qituvchisi*

Yo‘ldosheva Marjona Rustam qizi

*Nizomiy nomidagi TDPU Boshlang‘ich
ta‘lim fakulteti 2-kurs talabasi*

Annotatsiya: Maqolada yangilanayotgan O‘zbekistonda ta‘lim muassasalarini boshqarishda raqamli texnologiyalarning dolzarbligi, mazmuni va uning mohiyati, mexanizmlari hamda umumiy o‘rta ta‘lim muassasalarini boshqarishda raqamli texnologiyalaridan foydalanish yo‘llari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli texnologiyalar, boshqarish, mexanizmlar, umumiy o‘rta ta‘lim hamda ta‘lim texnologiyalari.

Аннотация: В статье освещается актуальность цифровых технологий в управлении образовательными учреждениями в современном Узбекистане, ее содержание и сущность, механизмы и способы использования цифровых технологий в управлении общеобразовательными учреждениями.

Ключевые слова: цифровые технологии, управление, механизмы, общее среднее образование и образовательные технологии.

Abstract: The article highlights the relevance of digital technologies in the management of educational institutions in modern Uzbekistan, its content and essence, mechanisms and ways of using digital technologies in the management of educational institutions.

Key words: digital technologies, management, mechanisms, general secondary education and educational technologies.

Mamlakatimizda mustaqillik yillarida amalga oshirilgan keng ko‘lamli islohotlar milliy davlatchilik va suverenitetni mustahkamlash, xavfsizlik va huquq-tartibotni, davlatimiz chegaralari daxlsizligini, jamiyatda qonun ustuvorligini, inson huquq va erkinliklarini, millatlararo totuvlik va diniy bag‘rikenglik muhitini ta‘minlash uchun muhim poydevor bo‘ldi.

Xalqimizning munosib hayot kechirishi, fuqarolarimizning bunyodkorlik ishlarini yo‘lga qo‘yish va salohiyatini ro‘yobga chiqarish uchun zarur shart-sharoitlar yaratishlar bo‘yicha, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yilning 28 yanvar kungi “2022 — 2026 yillarga mo‘ljallangan yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi 60-sonli Farmoni bilan 2022 — 2026 yillarga mo‘ljallangan

Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasini amalga oshirish bo'yicha keng joriy etish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. [1, 2].

Hozirgi kunda ta'lim-tarbiya jarayonlarda o'quvchilarning o'quv-bilish faoliyatini faollashtirishga qaratilgan ko'plab o'qitish texnologiyalari va treninglardan keng qo'llanilmoqda. Jumladan: muammoli ta'lim, hamkorlikda o'qitish, loyiha, keys, ish faoliyatini ifodalovchi turli o'yinlar, treninglar, bahs-munozaralar (nuqtai nazar, tok shoular) ni tashkil qilish va hokazolardir [3, 4].

Butun dunyoni boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish barcha sohalarga jadal kirib bormoqda. Shu jumladan ham O'zbekiston respublikasi ta'lim tizimini yanada rivojlantirish va mexanizmlashtirish bo'yicha Prezidentimiz Sh.Mirziyoev ko'p bora ta'kidlab aytib kelmoqdalar. Bugungi kunda ta'lim sohasini strategik boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish va yo'lga qo'yish bo'yicha keng ko'ramli ishlar yo'lga qo'yilib kelinmoqda.

Ta'lim muassasalarini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish mexanizmlaridan global va tarqalgan ma'lumotlardan oqilona va refleksli foydalanish bo'yicha ko'nikma va savodxonlikni egallash malaka va mahoratiga erishishga imkon beradi.

Raqamli texnologiyalar bilan ishlash ularni rivojlantirishga reflektiv va tanqidiy, shu bilan birga izlanuvchan, ochiq va kelajakka qaratilgan munosabatni talab qiladi. Biz aniqlagan texnologiyalar o'quvchilarning ta'lim faoliyatiga bo'lgan qiziqishini rag'batlantiradi, ularning mantiqiy va ijodiy fikrlashini hamda raqamli kompetensiyasini rivojlantiradi. Taqdim yetilgan raqamli texnologiyalar kasb-hunar ta'limi mutaxassislarining mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lishiga xizmat qiluvchi vazifalarni to'liq bajarmoqda. O'qituvchilar va talabalar o'rtasida o'tkazilgan so'rov natijalariga ko'ra, ta'lim jarayonini raqamlashtirishda yo'l qo'yilayotgan asosiy kamchiliklar aniqlandi. Xususan, o'quvchilarning o'z-o'zidan ta'lim olishda raqamli texnologiyalardan foydalanish bo'yicha tayyorgarligi yetarli yemasligi tasdiqlanadi. Aniqlik kiritilishicha, raqamlashtirishning past darajasi metodik ta'minotning yetarli yemasligi va alohida didaktik vaziyatlarda bunday texnologiyalardan foydalanish yo'llarining noto'g'ri tavsiflangani bilan bog'liq. Ta'kidlanganidek, raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi va ularning ta'lim faoliyatida keng qo'llanilishi keyingi yillarda oliy ta'lim muassasalarida jadal raqamlashtirishni optimistik prognoz qilish uchun asos bo'lmoqda.

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha kutilayotgan ilmiy yangiliklar:

✓ Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish mexanizmlarini ishlab chiqish dolzarb pedagogik muammo ekanligi asoslanadi.

✓ Umumiy oʻrta taʼlim muassasalarini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish jarayonining mavjud holati va bu sohadagi ilgʻor xorijiy tajribalar tahlil qilinadi.

✓ Umumiy oʻrta taʼlim muassasalarini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish usullari, yoʻllari, metodlari va mexanizmlarini ishlab chiqish.

✓ Umumiy oʻrta taʼlim muassasalarini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishga oid tajriba-sinov ishlari tahlil qilinadi hamda uning samaradorlik darajasi aniqlanadi.

✓ Nazariy qoidalar, ijtimoiy-iqtisodiy sohaning raqamli transformatsiyasini boshqarish metodologiyasi va amaliy vositalarini ishlab chiqish;

✓ Raqamli platformalarni yaratish va rivojlantirishga asoslash.

Umumiy oʻrta taʼlim muassasalarini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish mexanizmlarini ishlab chiqish jarayonida quyidagi vazifalar hal etiladi:

✓ umumiy oʻrta taʼlim muassasalarini boshqaruvning turli darajalarida axborot tizimlari va texnologiyalarini koʻrib chiqish;

✓ umumiy oʻrta taʼlim muassasalarini axborot tizimlari va texnologiyalari bilan ishlashning oʻrganilgan usullari va mustaqil hal qilish qobiliyatini rivojlantirish;

✓ umumiy oʻrta taʼlim muassasalarini boshqaruv maqsadlarida muayyan axborot texnologiyalarini joriy etish boʻyicha mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirish;

Ushbu maqolada biz umumiy oʻrta taʼlim muassasalarini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish mexanizmlarini ishlab chiqish, raqamli texnologiyalarga asoslangan maktabdagi oʻzgarishlarga umid va ishonch bogʻlash hamda oʻqitishda texnologiyadan foydalanishning haqiqiy holati oʻrtasidagi tafovutni bartaraf yetishimiz kerakligini taʼkidlaymiz.

Umumiy oʻrta taʼlim muassasalarini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish mexanizmlarini ishlab chiqish va undan foydalanish metodologiyasini yaratish malakali yondashuvning kombinatsiyasi hisoblanadi.

Umumiy oʻrta taʼlim muassasalarini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish zarurati quydagilar:

- umumiy oʻrta taʼlim muassasalarini boshqarishda oʻquv materiallari va zamonaviy axborot texnologiyalari bilan taʼminlash uchun tarmoqli dasturlash algoritimli modullar asosida oʻqitish;

- umumiy oʻrta taʼlim muassasalarini boshqarishda platformalarini shakllantirish va zamonaviy dasturiy texnologiyalaridan foydalanish tamoyillarini ishlab chiqish;

- umumiy oʻrta taʼlim muassasalarini boshqarishda taʼlim texnologiyalari bilan taʼminlash hamda test monitoringi protseduralari va dasturiy taʼminot uchun metodologiyani ishlab chiqish.

Raqamli texnologiyalar o'qitish va o'qitish formatini o'zgartirib, axborotni ta'lim jarayonida o'qituvchi va talaba o'rtasidagi bog'lovchi vositaga aylantiradi.

Xulosa qilib aytganda Dunyoda shunday davr keldiki, ta'lim muassasalarini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish salohiyati va jamiyatning ilmiy darajasi kompyuterlarning umumiy quvvati va axborotni qayta ishlashning texnologik mukammalligi bilan belgilanadi. Ta'lim muassasalarini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish axborotni qayta ishlash qobiliyatini oshiradigan prinsipal jihatdan yangi ishlab chiqarish modulli dasturlar va texnologiyalari bilan jihozlash va rivojlantirishni talab qiluvchi eng muhim vazifadir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 6 noyabrdagi "O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohasini rivojlantirish chora tadbirlari to'g'risida"gi PF 6108 - sonli Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 28 yanvar 2022 yildagi "2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi 60-sonli Farmoni.
3. Maktabgacha ta'lim sifatini oshirish tendensiyalari: innovatsiya, ta'lim, tajriba va kadrlar tayyorlash mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya, F.N.Hakimov., Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish.
4. Norboy o'g'li, H. F. (2023). Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish mexanizmlarini takomillashtirish: 1-SON 1-TO'PLAM IYUL 2023 yil. Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi, 1(1), 276-281.
5. Inoyatova, Z., Karomatova, D., Adilova, M., & Khakimov, F. Improving the mechanisms of using digital technologies in the management of general secondary education institutions.
6. Hayitov, A., & Abdurasulova, F. (2022). Interfaol metodlar asosida boshlang'ich sinflar darslarini samarali tashkil etish usullari. Science and innovation, 1(B7), 598-604.
7. Hayitov, A., & Azizova, S. (2022). Abu nasr farobiyning "fozil odamlar shahri" asari-bugungi kun yoshlarining ma'naviyat maktabi sifatida. Science and innovation, 1(B7), 432-438.
8. Hayitov, A., & Mansurova, S. (2022). Integrativ yondashuv asosida boshlang'ich sinif o'quvchilarida ekologik kompetensiyalarni shakillantirishning pedagogik shart-sharoitlari. Science and innovation, 1(B7), 1009-1015.
9. Hayitov, A., & Yusupova, I. (2022). Integrativ yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirish usullari. Science and innovation, 1(B7), 1262-1267.

9. Hayitov, A., & Xo'shboqova, F. (2022). Integrativ yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ madaniyatni shakllantirish. *Science and innovation*, 1(B7), 1028-1034.

10. Muxammadeva, X. K., Nurmuratova, I., Tulaganova, S., & Jumaniyazova, M. (2022). O'quvchilardagi kitobxonlik madaniyati orqali altruistik motivlarni rivojlantirish. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(3), 1284-1288.

11. Мухаммадиева, Х. К., & Исматуллаева, Ф. Р. (2022). Бошланғич синфларда дидактик жараёнда боланинг ривожланишини таъминловчи технологияларни такомиллаштиришнинг илмий-педагогик таҳлили. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, 2(2), 77-82.

12. Muhammadiyeva, X. K., & Ergasheva, G. Z. (2021). Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutq madaniyatini shakllantirish metodikasi. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, 1(2), 10-14.

13. Караматова, Д. С. (2021). Синфдан ташқари машғулотлар орқали ўқувчиларни ижодий фаолиятга йўналтириш методлари. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, 1(2), 4-9.

14. Sadinovna, K. D. (2022). Integrative approach to forming ecological culture of future primary class teachers. *British Journal of Global Ecology and Sustainable Development*, 6, 82-86.

15. Sadinovna, K. D., & Qizi, M. M. M. R. (2022). Boshlang'ich sinflarda ta'lim sifatini oshirishda texnik vositalardan samarali foydalanish. *Science and innovation*, 1(B2), 152-154.

16. Rahmatova, F., & Abrorkhonova, K. (2021). Educational issues in the works of enlightened intellectuals. *Boshlang'ich ta'limda innovatsiyalar*, 1(Архив№ 2).

17. Abrorkhonovna, A. K. (2022). FORMATION OF A SENSE OF PATRIOTISM THROUGH TOURISM IN THE CURRENT TEXTBOOK "UPBRINGING" OF PRIMARY EDUCATION. *British Journal of Global Ecology and Sustainable Development*, 5, 70-74.

18. Abrorkhonova, K., & Khudoyberdieva, S. (2022). VIRTUAL TOUR IN PRIMARY SCHOOL. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 2(06), 72-77.

19. Abrorkhonova, K., & Khudoyberdiyeva, S. (2022, June). ORGANIZATION OF EXCURSIONS IN PRIMARY SCHOOL CLASSES. In *International Scientific and Current Research Conferences* (pp. 139-143).

20. Abrorkhonova, K. A., & Qizi, S. M. S. (2022). BOSHLANG 'ICH SINFI "TARBIYA" DARSLARINI TASHKIL ETISHNING USUL VA VOSITALARI. *Science and innovation*, 1(1), 54-61.